Försvarsekonomi och materielförsörjning

Underlag inför nästa försvarsbeslut:
Strategiska vägval

Nima Khodabandeh, Karsten Bergdahl & Emma Olofsson

Säkerhetsläget kräver att försvarspolitiken i ökad grad bygger på strategiskt avvägda beslut för att säkra operativ effekt, nu och på längre sikt. Föreliggande memo syftar till att utgöra ett kunskapsunderlag för att möjliggöra detta. Under 2030-talet sammanfaller ett omfattande omsättningsbehov för flera effektbestämmande materielsystem med politiskt uttalade ambitionshöjningar och skärpta målsättningar i Nato. Detta skapar ett avvägningsproblem där ekonomiska resurserna, trots kraftiga anslagsökningar de senaste åren, är ändliga och måste fördelas mellan olika behov. Därmed aktualiseras frågan hur reformutrymmet i nästa försvarsbeslut bör användas. Memot belyser särskilt var spänningar uppstår mellan reformutrymme, förmågekrav/mål och leveranssäkerhet i en tid där upprustningen är brådskande. Memot redogör för vilka effektbestämmande materielsystem som når sin tekniska livslängd och behöver omsättas under 2030-talet, vilka anskaffningar som kan aktualiseras i relation till Natos förmågemål samt var riskerna för förseningar och fördyringar bedöms vara mest påtagliga. Memot tar inte ställning till om det samlade omsättningsbehovet, inklusive den Natoharmonisering som analyseras, ryms inom beslutad investeringsplan. Om så inte är fallet kan ett avvägningsbeslut om cirka 200 miljarder SEK bli nödvändigt, vilket i sin tur skulle reducera reformutrymmet i kommande försvarsbeslut.

Föreliggande memo har tagits fram inom ramen för projektet Försvarsekonomi och materielförsörjning, vilket inriktas av Regeringskansliet (Försvarsdepartementet) och finansieras av anslaget 1:9, anslagspost 1 Säkerhets- och försvarspolitisk forskning och analys (SOFFA). Memot är ett kunskapsunderlag som riktar sig till försvarspolitiker och militärstrategisk ledning inför kommande försvarsbeslut.

I försvarsbeslutet 2024 konstateras att det allvarliga säkerhetsläget innebär att det militära försvaret behöver stärkas och att upprustningen behöver ske i snabb takt.[1] Upprustningen sker samtidigt från en relativt låg utgångsnivå, där krigsorganisationen behöver fyllas upp materiellt, personellt samt i form av infrastruktur och förnödenheter.

Försvarsbeslutet 2024 framhåller även att flera av krigsorganisationens effektbestämmande materielsystem anskaffades under 1990-talet och därför har utsatts för långvarigt slitage. Sammantaget innebär detta att det föreligger ett behov av betydande investeringar för att hantera omsättningsbehovet under 2030-talet, där centrala materielsystem antingen behöver ersättas genom nyanskaffning eller bara avvecklas för att ge ekonomiskt utrymme för andra förmågor. Vid försvarsbeslutet 2024 allokerades cirka 2,2 procent av BNP till det militära försvaret, enligt Natos definition.[2]

Därefter har Natos ambitionsnivå höjts. Vid Natos toppmöte i Haag 2025 enades Natos medlemsländer om ett åtagande där minst 3,5 procent av BNP senast 2035 allokeras till det militära försvaret.[3] Den ökade ambitionen syftar till att möta Natos förmågemål.[4] Regeringen har med anledning av detta kommunicerat en nationell målsättning om att allokera 3,5 procent av BNP senast 2030.[5]

Anslagen har ökat och fortsätter att öka, men även vid en högre anslagsnivå kvarstår ett knapphetsproblem eftersom flera stora omsättningsbehov sammanfaller i tid och konkurrerar om samma ekonomiska utrymme. Denna kontext, med ett omfattande omsättningsbehov under 2030-talet, höjda målsättningar inom Nato samt

FOI Memo 9252
Projektnummer: A1260903
Godkänd av: Ulf Jonsson

Mars 2026

behov av snabb upprustning, betonar vikten av politiska prioriteringar. Prioriteringar behöver därför baseras på en samlad bedömning av reformutrymme, förmågekrav/-mål och leveranssäkerhet. Avgörande blir därför inte bara investeringsnivån, utan hur reformutrymmet disponeras för att maximera operativ effekt inom givna ramar.

Memot syftar till att utgöra ett kunskapsunderlag inför kommande försvarsbeslut, med målsättningen att belysa vilka områden som kan kräva prioriteringar och eventuella tillskott av anslagsmedel. Frågeställningarna som belyses är:

- *Vilka effektbestämmande materielsystem behöver omsättas under 2030-talet?*
- *Vilka effektbestämmande materielsystem kan behöva anskaffas för att uppfylla Natomålsättningar på brigader och divisioner?*
- *Vilka beslutade investeringar bedöms ha störst risk för förseningar och/eller fördyringar, och varför?*

Memot avgränsas till öppen information vilket exkluderar special- och cyberförbanden. På liknande sätt avgränsas memot och omfattar inte Försvarsmaktens arbete inom digitalisering och ledningsområdet.

Memot är disponerat enligt följande: först presenteras definitioner och metod. Därefter redovisas resultatet uppdelat efter armén, marinen, flygvapnet samt logistik. Memot avslutas med en diskussion utifrån förmågekrav/mål, reformutrymme och leveranssäkerhet.

Definitioner

Omsättning omfattar i detta sammanhang när ett materielsystem nått sin tekniska livslängd, vilket inte ska förväxlas med operativ relevans där ett system kan bli operativt irrelevant innan den tekniska livslängden är nådd.

Ur ett kostnadsperspektiv innebär omsättning sällan en 1:1 ersättning till samma kostnad eftersom den ofta sker genom generationsskiften med högre prestanda och komplexitet. Utöver den normala inflationen innebär detta en högre styckkostnad jämfört med föregående generation.[6] Konsekvensen är att en omsättning ofta aktualiserar volymavvägningar där antal materielsystem som anskaffas blir färre, om än med högre prestanda.[7]

Fördyringar avser i detta sammanhang oförutsedda kostnadsökningar där den faktiska kostnaden överstiger den budgeterade nivån. Orsaken till detta kan bland annat vara optimistiska bedömningar, kravglidning eller svårigheter att beakta risker i planeringen.[8]

Begreppet halvtidsmodifiering omfattar planerad modifiering under nyttjandetiden där delsystemen uppgraderas för att plattformen kan fortsätta vara operativt relevant.[9]

Livstidsförlängning avser modifiering eller ombyggnad som förlänger livslängden bortom den planerade/designade.[10]

Metod

Frågeställningarna besvaras i fyra steg. Först identifieras vilka effektbestämmande materielsystem som nu finns i Försvarsmakten genom inläsning av årsredovisningar och budgetunderlag. Därefter kontrolleras när systemen har anskaffats och när de genomgått större renoveringar eller modifieringar. Detta görs genom genomgång av årsredovisningar från Försvarsmakten och *Försvarets materielverk* (FMV) för perioden 2001–2024. För system som anskaffats före 2001 används andra officiella källor, exempelvis Försvarsmaktens webbplats. Om information saknas kompletteras underlaget med en bred sökning i nyhetsartiklar för att kunna göra en grov bedömning av systemens ålder. Denna skattning fördjupas och kvalitetssäkras genom intervjuer med *materielområdesföreträdare* (MOF) vid *Totalförsvarets forskningsinstitut* (FOI), därefter med försvarsgrensstabernas planeringschefer samt representanter från försvarsstaben. Sammantaget ger detta en samlad bild av vilka system som behöver omsättas under 2030-talet och vilka områden som innebär störst risk för förseningar och fördyringar. Kostnadsuppskattningar för omsättning hämtas från *The Military Balance+* från *The International Institute for Strategic Studies* (IISS), vilket är en databas med upphandlingsdata på global nivå. Eftersom kostnadsuppskattningarna i föreliggande memo bygger på informationen i databasen, utgör detta en osäkerhet i skattningarna eftersom det inte går att säkerställa att insamlingen av data skett på ett ändamålsenligt sätt. Trots detta är vår bedömning att databasen ger en indikativ representation av kostnaderna.

Avseende effektbestämmande materielsystem som behöver anskaffas för att uppfylla Natos målsättningar på brigader och divisioner utgår detta memo från öppna beskrivningar av hur motsvarande amerikanska, tyska samt norska förband är organiserade. Detta motiveras med att föreliggande länder är relativt transparenta med hur brigader och divisioner är organiserade. Notera att dessa beskrivningar utgör ett hjälpmedel för att skatta de icke observerbara, hemliga, Natomålsättningarna. Därmed är det inte detsamma som att Sverige vill eller ska harmonisera utefter dessa beskrivningar.

Bristen på öppen information gör att tillgänglig information nyttjas för att göra indikativa kostnadsuppskattningar. Dessa jämförs med hur Sveriges

krigsförband är organiserade från öppna myndighetskällor alternativt *The Military Balance+*. Eventuella skillnader noteras, och kostnadsuppskattningar hämtas från *The Military Balance+*.

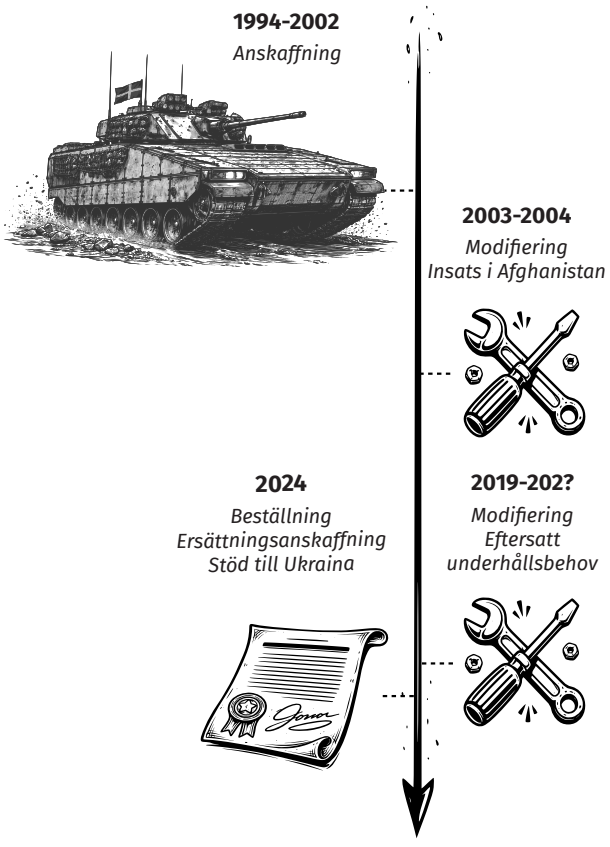
Armén

Detta kapitel beskriver först omsättningsbehovet inom armén följt av möjliga harmoniseringsområden i relation till Nato, samt riskområden för förseningar och fördyringar. Kapitlet avslutas med att redogöra arméns strategiska vägval.

Omsättningsbehov- Intervjuerna indikerar att följande effektbestämmande materielsystem kan komma att behöva omsättas under 2030-talet:

- *Stridsfordonsystem CV90*[11, 12]

Anskaffningen av stridsfordonsystemet påbörjades i mitten av 1990-talet[13] och fortsatte in i början av 00-talet[14] med modifieringar i mitten av 2000-talet för insatsen i Afghanistan[15, 16]. Den bedömda livslängden anges till mellan 20 och 40 år,[17] vilket innebär att den bortre gränsen infaller under 2030-talet. Större renoveringar påbörjades i slutet av 2010-talet[18, 19] och pågick åtminstone till 2024,[20] visualiserat i figur 1.

Figur 1. Visualisering avseende del av livscykeln för Försvarsmaktens operativa stridsfordonssystem

I sammanhanget ska nämnas att 50 stridsfordon donerades till Ukraina 2023[21] varpå det beslutades 2024 att återanskaffa dessa[22] med leverans senast 2030,[23] vilket resulterar i att dessa inte omfattas av det beskrivna omsättningsbehovet.

Försvarsmakten har för närvarande strax över 300 stridsfordon,[24] där utgiften för att omsätta dessa system kan uppgå till cirka 50 miljarder SEK.[25]

Harmonisera utformningen av brigad- och divisionsförband till Natomålsättningar – Följande beskrivning ger en indikativ kostnadsbeskrivning för att visa hur mycket en tung brigad med stridsvagnar och stridsfordon samt del av division kan kosta att anskaffa för att harmonisera med Nato. Syftet är att utgöra ett diskussionsunderlag och är inte detsamma som att Sverige vill eller ska harmonisera utformningen av brigad och/eller division med USA, Tyskland eller Norge.

Försvarsmaktens krigsorganisation har tre mekaniserade brigader och en infanteribrigad[26] där respektive mekaniserad brigad bland annat bedöms ha mellan 80–100 stridsfordon,[27] cirka 50 stridsvagnar[28] och cirka 18 artillerisystem[29, 30, 31].

Utifrån öppna källor framgår det att både USA och Tysklands brigader varierar mellan lätta och tunga förband.[32,33] USA organiserar sina mekaniserade brigader med cirka 130 stridsfordon, 85 stridsvagnar och 18 artillerisystem i sina tyngre brigader.[34]

Vidare organiserar Tyskland sina mekaniserade brigader med cirka 80 stridsvagnar[35] och 18 artillerisystem[36]. Uppgifter om antalet stridsfordon per brigad är dock svåra att entydigt fastställa utifrån tillgängliga öppna källor. Tyskland organiserar sig även med 38 stycken raketartillerisystem[37] på divisionsnivå[38].

Norge organiserar sin enda brigad med 34 stridsvagnar, 91 stridsfordon och 24 bandgående artillerisystem.[39]

Förutsatt att Sverige väljer att harmonisera antalet stridsvagnar (USA), stridsfordon (USA), eldrörsartilleri på brigad (Norge), eldrörsartilleri på division (Tyskland) och raketartilleri (Tyskland) kan utgifterna uppgå till strax under 100 miljarder SEK, exemplifierat i tabell 1. Notera att denna kostnad troligtvis enbart omfattar materielsystemen och inte tillhörande ammunition, vilket resulterar i att kostnaden är högre. Det ska även i sammanhanget noteras, ifall de faktiska Natomålen är högre, ökar således differensen och den ekonomiska effekten.

Det bör understrykas att denna skattning inte inkluderar luftvärn på brigad- eller divisionsnivå. Samtidigt

har Natos generalsekreterare offentligt framhållit att allianens luftförsvarsförmåga behöver öka kraftigt för att möta den säkerhetspolitiska utvecklingen. En harmonisering mot Nato talar därmed för att även luftvärnsförmågan skulle kräva betydande ytterligare investeringar.[40] Detta förstärks då Försvarsmakten föreslår att eventuellt tillskott av medel för att nå 3,5 procent av BNP bland annat bör allokeras till luftvärnssystem i ett integrerat luft- och robotförsvar. (IAMD[41]).[42]

Tabell 1. Bedömd utgift för anskaffning och vidmakthållande av stridsfordonsystem, stridsvagnsystem, eldrörsartilleri samt raketartilleri. Utgiften omfattar miljarder SEK.

System	Totalt tillskott	Utgifter
Stridsfordon	Ca 100- 200 st	Ca 17 - 34 mdkr
Stridsvagn[43]	Ca 105 st	Ca 31 mdkr
Eldrörsartilleri	Ca 22[22]+24[45] st	Ca 2,6–12 mdkr[46]
Raketartilleri	Ca 38 st[47]	Ca 15 mdkr
Summa		Ca 66 - 92 mdkr

Risk för förseningar och/eller fördyringar- Intervjun indikerar att det finns en generell risk för både förseningar och fördyringar i pågående materielprojekt, där *Ledningsstödsystem* (LSS) Mark och artillerisystemet Archer lyfts som exempel.[48] Artillerisystemet omfattar bland annat anskaffning av 48 pjäser där den första leveransen var planerad till 2025[49] men bedöms ske under 2026[50], vilket förstärker ovanstående beskrivning av risk för försening. Sedan 2022 sker leveranser avseende LSS mark som ökar armén förmåga till ledning och uppföljning inom markdomänen.[51]

Vidare framgår det från intervju att armén har en relativt stor infrastrukturskuld, vilket innebär att behovet av infrastrukturella åtgärder överstiger det som hittills har inplanerats,[52] vilket bland annat omfattar förråd för olika materielsystem. Det framkommer även att preliminära kostnadsbedömningar ibland har avvikit från den faktiska kostnaden när beställningar genomförs.[53] Vid en intervju med representanter från Fortifikationsverket nyanseras bilden och menar att avvikelserna generellt sett inte är så stora efter att beställningen har lagts.[54] Bägge perspektiven stöds av en FOI-studie som visar på en stor kostnadsavvikelsen mellan preliminär bedömning och beställning för att därefter reduceras och enbart uppgå till cirka 3 procent efter beställning.[55]

Strategiskt vägval- Intervjuerna indikerar ett strategiskt vägval för armén avseende hur omsättningen av stridsfordonssystemet, samt kompletterande anskaffningar av stridsvagnar och artillerisystem, bör utnyttjas. Antingen kan omsättningen användas för att konsolidera ett mer Nato-likformigt, tungt brigadkoncept med hög grad av strukturell enhetlighet. Alternativt kan omsättningsfönstret nyttjas för att förändra delar av brigadstrukturen mot ökad rörlighet och längre räckvidd.[56, 57]

Ett närliggande resonemang återfinns i en FOI-studie, där en lättare brigadprofil med färre tunga stridsvagnar/-fordon men större andel långräckviddiga verkanssystem kan vara ändamålsenligt i norra Sverige. Där begränsas tunga förband av få vägar, myrmark och periodvis djupt snötäcke.[58]

Alternativen är inte nödvändigtvis kostnadsskiljande i sig, utan skiljer sig främst i hur de påverkar förmågeutveckling över tid och graden av leveranssäkerhet. Det strategiska vägvalet handlar därmed om att bedöma hur de olika brigadprofilerna förhåller sig till operativ effekt på kort respektive lång sikt, deras relevans i en framtida operationsmiljö samt deras genomförbarhet i termer av leveranssäkerhet, risk för förseningar och potentiella fördyringar.

Marinen

Kapitlet redogör för marinens omsättningsbehov, identifierade riskområden avseende förseningar och fördyringar samt avslutas med en beskrivning av marinens strategiska vägval.

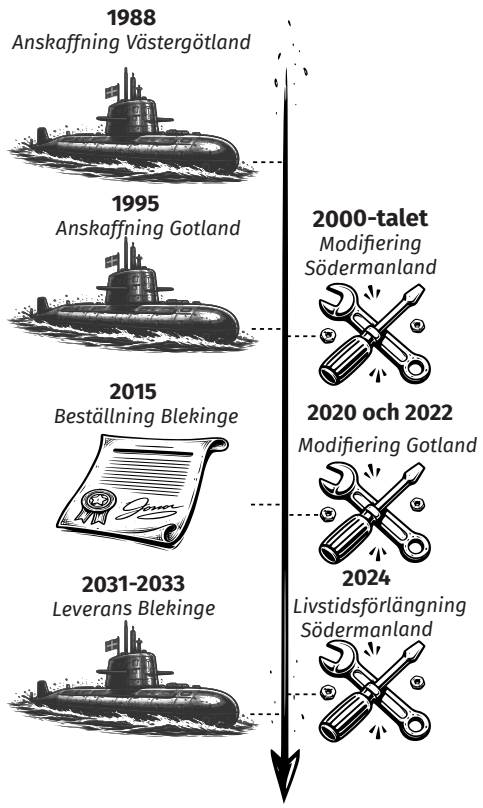
Omsättningsbehov- Intervjuerna visar att följande system kan behöva omsättas under perioden:

- *Ubåtar*
- *Minröjningssystem*[59, 60]

Detta förtydligas vid en närmare genomgång av materielsystemen där ubåtsflottan omfattar tre ubåtar i Gotlandsklass samt en ubåt i Södermanlandsklass. Den senare sjösattes i slutet av 1980-talet och tillhörde då Västergötlandsklass, men efter renoveringen i början av 2000-talet bytte den benämning till Södermanlandsklass.[61] Ubåten genomgick en livstidsförlängning år 2024.[62]

Ubåtarna i Gotlandsklass sjösattes under mitten av 1990-talet.[63] Två av ubåtarna slutförde halvtidsmodifiering år 2020.[64] Den tredje slutförde halvtidsmodifiering 2022[65] och en av ubåtarna livstidsförlängdes[66].

Utöver dessa påbörjades anskaffning av två ubåtar i Blekingeklass 2010,[67] med beställning till Saab år 2015[68] och efter förseningar är planerad leverans 2031–2033[69],

Figur 2. Visualisering avseende del av livscykeln för Försvarsmaktens operativa och planerade ubåtar.

illustrerat i figur 2. Omsättning av ubåtar i Gotlandsklass kan utifrån erfarenhetsvärlden från anskaffningen av ubåtar i Blekingeklass uppgå till cirka 37 miljarder SEK.[70]

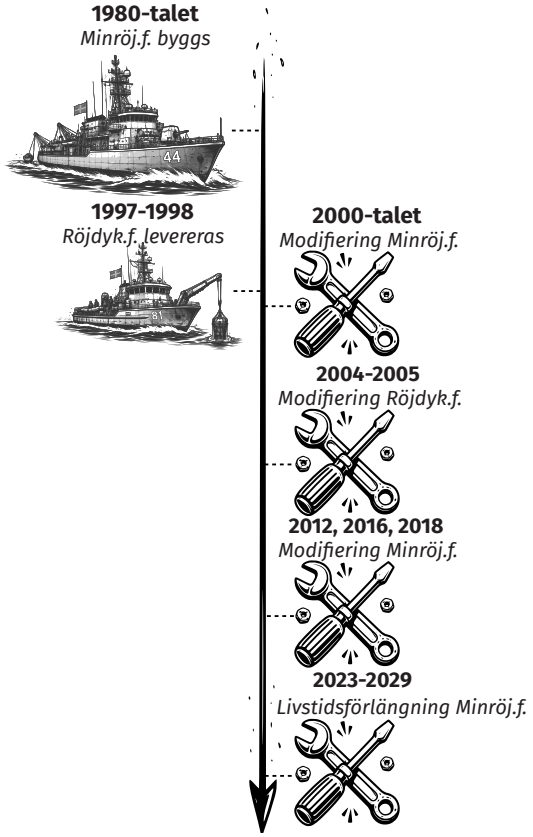
Vidare belyses omsättningsbehovet vid en genomgång av minröjningsförmågan som i huvudsak utgörs av fem minröjningsfartyg i Kosterklass som byggdes på 1980-talet. Fartygen härrör från tidigare Landsortsklass som efter modifieringen i början av 2000-talet bytte benämning till Kosterklass.[71] Förmågan kompletteras med två röjdykarfartyg av typ Spårö, som levererades 1997–1998[72] och modifierades 2004–2005.[73] Minröjningsfartygen modifierades 2012,[74, 75] 2016[76] samt 2018, då två av fartygen återinstallerade antiubåtsvapen[77]. De fem fartygen ska livstidsförlängas,[78] där den första påbörjade livstidsförlängningen 2023[79] med slutleverans 2029[80]. Samma år livstidsförlängdes de två röjdykarfartygen.[81] Figur 3 illustrerar livscykeln för minröjningsfartygen och röjdykarfartygen.

Utifrån internationella jämförelser kan omsättning av fem stycken minröjningsfartyg och två stycken röjdykarfartyg[82] uppgå till cirka 5-13 miljarder SEK,[83] beroende på val av konceptuell lösning mot obemannade system.

Förseningar och fördyringar- Intervjun indikerar att det föreligger en generell risk för förseningar och fördyringar avseende ubåts-, ytstrids-, och minröjningssystem.[84] Vilket till del återges i Försvarsmaktens årsredovisning för 2024[85] samt 2025[86]. För ubåtssystemen omfattar det anskaffning av ubåtar i Blekingeklass och livstidsförlängningen för minröjningsfartygen, enligt figur 2 och 3. För ytstridsfartygen omfattar det bland annat halvtidsmodifiering av korvetterna av Visbyklass.[87, 88]

Strategiskt vägval- Vidare framgår det från intervjun att det finns relativt få frihetsgrader hur ubåtssystemet ska omsättas. Eftersom det i stor utsträckning handlar om ett 1:1 förhållande, en ubåt ersätts med en ny ubåt.[89] Samtidigt som detta inte utesluter en utveckling mot mer autonoma koncept.

Samma begränsning gäller inte för minröjningsförmågan. Det framkommer att förmågan kan uppnås på flera olika sätt,[90, 91] exempelvis genom fler obemannade farkoster i kombination med förändrat uppträdande. Även om minröjningsfartygen når sin tekniska livslängd och måste omsättas är det därför oklart med vad de ska ersättas. Samtidigt ökar risken för fördyringar om beslut

Figur 3. Visualisering av livscykeln för marinens minröjnings- och röjdykarfartyg.

om omsättning drar ut på tiden, då operativa system åldras och vidmakthållandebehovet ökar.[92]

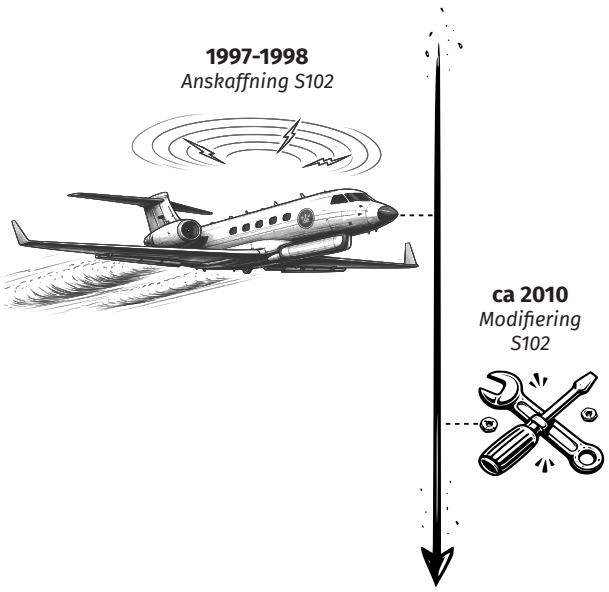
Vägvalet inom marinen handlar därmed om vilken förmågeprofil som ska vara styrande för omsättning: en mer traditionell, plattformsnära ersättning som är mer leveranssäker på kort sikt, eller en konceptuell inriktning där förmågan byggs genom flera obemannade/autonoma system och nya arbetssätt. Den senare kan reducera riskexponeringen för personal ombord och vara operativt ändamålsenlig i en framtida operationsmiljö, men medför högre osäkerhet avseende mognad, integration och realiserbarhet. Därmed är det av vikt att urskilja vilket tidstempo och operativa krav som omsättningen kräver i en föränderlig operationsmiljö.

Flygvapnet

Kapitlet redogör för flygvapnets omsättningsbehov, identifierade riskområden avseende förseningar och fördyringar samt avslutas med en beskrivning av flygvapnets strategiska vägval.

Omsättningsbehov- Från intervju med Försvarsstabens genomförandeenhet framgår det att följande system behöver omsättas under 2030-talet:

- *Signalspaningsflygplan (S102 Korpen)*[93]

Figur 4. Visualisering avseende del av livscykeln för signalspaningsflygplanen.

För signalspaningsflygplanen framgår omsättningsbehovet då två flygplan med benämning S102 Korpen som nyttjas av *Försvarets Radioanstalt* (FRA)[94] anskaffades 1997–1998.[95, 96] Öppen information om genomförda modifieringar är begränsad, men underlaget anger att systemet omkring 2010 modifierades med förmåga till satellitkommunikation.[97] Sammantaget innebär detta att flygsystemet har varit operativt i närmare 30 år, visualiserat i figur 4.

Kostnadsuppskattningar för att omsätta två stycken S102 är osäkra. Indikativa internationella jämförelser pekar dock på en möjlig storleksordning om cirka 5–10 miljarder SEK.[98]

Förseningar och fördyringar- Intervjuerna indikerar att risken för fördyringar bedöms vara särskilt påtaglig i stridsflygsystemet,[99, 100] vilket även betonas i Försvarets materielverks årsredovisningen för 2025,[101] samt för transportflyg.[102] Det senare omfattar anskaffning av fyra brasilianska C-390[103] där den första leveransen sker 2027.[104]

Även infrastrukturområdet kan fördyras. I detta sammanhang framgår att baskonceptet delvis behöver vidareutvecklas för att möta de krav som följer av att allierade ska kunna nyttja baserna.[105]

Därutöver finns rekryterings- och kompetensutmaningar, särskilt avseende teknisk kompetens. Sammantaget innebär detta att försvarsgrenens tillväxt riskerar att ske långsammare än beslutade planer förutsätter.[106]

Strategiskt vägval- Till skillnad från armén och marinen står flygvapnet inte inför ett omedelbart anskaffningsbeslut. Däremot noteras att nästa generations stridsflygsystem kommer omsättas bortom 2040-talet och om valet faller på inhemsk produktion krävs troligtvis ett substantiellt tillskott av medel under 2030-talet för att säkerställa nationell produktionskapacitet.[107]

Logistikfunktionen

Följande avsnitt behandlar Försvarsmaktens gemensamma logistikfunktion, vilken inte omfattar försvarsgrenarnas så kallade främre logistik som organiseras i krigsförbanden.

Kapitlet inleds med en redogörelse för omsättningsbehovet och följs av en genomgång av identifierade riskområden avseende förseningar och fördyringar.

Omsättningsbehov- Intervjun visar att det, utifrån fastställda planer, inte finns något tydligt omsättningsbehov inom logistikfunktionen. Utmaningen bedöms i stället vara en otillräcklig numerär, vilket innebär att materielen är fåtalig. Detta accentuerades i

och med att Sverige blev allierad i Nato då Sverige även behöver kunna omhänderta bland annat värdlandsstöd för allierade.

Det framkommer att det bedömda behovet av logistik ökar mot 2035 och behöver omhändertas i kommande planer. Områden som sticker ut är bland annat personlig utrustning, drivmedelmateriel[108] samt underhållsutrustning.[109]

Förseningar och fördyringar- Från intervjun beskrivs en generell risk för förseningar och fördyringar inom området då flera nationer genomför upprustning parallellt. Områden som sticker ut är bland annat uniformer, fältsjukhus samt utbildningskapacitet eftersom få singulära kompetenser utgör en flaskhals i produktionen.Vidare föreligger en risk för att infrastrukturförsörjningen inte sker i takt med den resterande förbandsutvecklingen. Denna risk för förseningar inom infrastrukturförsörjningen förklaras till del av administrativa processer, som exempelvis säkerhetsskyddsupphandling,[110] vilket troligtvis är en generell iakttagelse som inte endast omfattar logistikfunktionens infrastruktur.

Diskussion

Detta memo är ett kunskapsunderlag som syftar till att vara ett bidrag för att möjliggöra strategiskt avvägda beslut i en kontext där Rysslands fullskaliga krig mot Ukraina fortsatt präglar Sveriges och Natos säkerhet.

Av regeringens anvisningar till Försvarsmakten framgår att reformutrymmet fram till 2035 uppgår till cirka 210 miljarder kronor i den lägre ambitionsnivån, och ytterligare cirka 210 miljarder kronor i en högre ambitionsnivå kopplad till en utveckling mot 3,5 procent av BNP.[111]

Memot tar inte ställning till om omsättningsbehov och Nato-harmonisering redan ryms i investeringsplanen, men om dessa inte är inplanerade överstiger åtgärderna reformutrymmet i den lägre ambitionsnivån. Samtidigt omfattar memot inte samtliga kostnadsbedömningar för att producera förmågan. Exempelvis framhålls att harmonisering på brigad- och divisionsnivå sannolikt kräver mer än enbart plattformar och att varken luftvärn eller ammunition ingår i de redovisade skattningar.

Vidare framgår det från memot att det föreligger en överhängande risk för förseningar i leveranser av beställda materielsystem. Detta accentuerar behovet av att kommande försvarsbeslut och militär planering tydligare beaktar leveranssäkerhet.

Sammantaget behöver kommande försvarsbeslut i praktiken hantera ett begränsat antal strategiska vägval där ekonomisk avvägning, förmågekrav/mål och leveranssäkerhet drar åt olika håll. Genom att utgå från reformutrymmet som ram, förmågekrav/mål som styrande princip och leveranssäkerhet som beslutskriterium ökar förutsättningarna för ett relativt robust beslut, med medveten politisk risktagning, för att säkerställa operativ effekt både nu och på längre sikt.

Nima Khodabandeh är förste analytiker vid enheten för Ekonomisk säkerhet.

Karsten Bergdahl är forskare vid enheten för Ekonomisk säkerhet.

Emma Olofsson är analytiker vid enheten för Försvarsekonomi.

Slutnoter

1 Regeringskansliet (2024). *Prop. 2024/25:34, Totalförsvaret 2025-2030,* s. 63.

2 Ibid, s.11.

3 Regeringskansliet (2025). *https://www.regeringen.se/overenskommelser-och-avtal/2025/07/natodeklaration-fran-toppmotet-i-haag-7.7-2025* (Hämtad 27.01.2026)

4 Regeringskansliet (2025). *https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2025/06/natos-forsvarsministrar-overens-om-nya-formagemal/* (Hämtad 27.01.2026)

5 Regeringskansliet (2025). Prop. 2025/26:1, *Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap*, s. 43.

6 Nordlund.P, Åkerström. J, Öström. B, och Löfstedt. H (2011). *Kostnadsutveckling för försvarsmateriel*. FOI-R--3213--SE, s.5 och 12.

7 Ibid, s.6.

8 Olsson.P (2019). *Pang för pengarna – en ESO-rapport om Sveriges militära materielförsörjning,* s 77-78.

9 Shank. J. F et al. (2016). *Designing Adaptable Ships. Modularity and Flexibility in Future Ship Designs.* Rand Corporation, s. 2.

10 Government Accountability Office (2023). *Military Readiness. Improvements in Some Areas, but Sustainment and Other Challenges Persist.* GAO-23-106673, s. 9.

11 Intervju Arméns planeringschef.

12 Intervju Försvarsstabens genomförandeenhet.

13 Regeringskansliet (2000). Prop. 2000/2001:1*, Utgiftsområde 6, Bilaga 2,* s. 6.

14 Försvarsmakten (2003). *Försvarsmaktens årsredovisning för 2002*, s. 4.

15 Försvarsmakten (2004). *Försvarsmaktens årsredovisning för 2003*, s. 17.

16 Försvarsmakten (2005). *Försvarsmaktens årsredovisning för 2004*, s. 19.

17 Carnegie Investment Bank AB (2024). *MilDef Group. Ytterligare CV90-ordrar gynnar MilDef.*

18 Säkerhets- och försvarsföretagen (2016). *BAE Systems Awarded Contract to Refurbish CV90 Vehicles for Sweden.* (hämtad 06.02.2026) *https://soff.se/en/medlemsnyhet/bae-systems-awarded-contract-refurbish-cv90-vehicles-sweden-2/*

19 Försvarets materielverk (2020). *Försvarets materielverks årsredovisning för 2019*, s. 34.

20 Försvarsmakten (2025). *Försvarsmaktens årsredovisning för 2024*, s. 12.

21 Regeringskansliet (2023). *Presentationsbilder vid pressträff. https://www.regeringen.se/contentassets/776b87d2defd4b688a187368afb945f3/presentationsbilder-vid-presstraff-den-19-januari-2023.pdf* (Hämtad 25.02.2026).

22 Regeringskansliet (2024). *Gemensam stridsfordonsupphandling för 25 miljarder undertecknad. https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2024/12/gemensam-stridsfordonsupphandling-for-25-miljarder-undertecknad/* (Hämtad 25.02.2026).

23 Military balance plus, IISS. Procurements, CV9035 MkIIIC.

24 Military balance plus, IISS. Equipment, CV90.

25 Military balance plus, IISS. Styckkostnad motsvarande anskaffning av CV9035MkIIIC.

26 Regeringskansliet (2024). *Prop. 2024/25:34, Totalförsvaret 2025-2030,* s. 72.

27 Totalt 323.

28 Military balance plus, IISS. 110 I nuvarande bestånd samt 44 anskaffade med slutleverans 2031.

29 Military balance plus, IISS. Totalt 74 (Av 48 har 8 donerat till Ukraina och 14 sålts till Storbritannien, samt 48 anskaffats)

30 Regeringskansliet, (2025). *Sverige förstärker Ukrainas artilleriförmåga. https://regeringen.se/pressmeddelanden/2025/03/sverige-forstarker-ukrainas-artilleriformaga/* (Hämtad 20.01.2026)

31 Regeringskansliet (2023). *Sverige och Storbritannien samarbetar om ökat militärt stöd till Ukraina https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2023/03/sverige-och-storbritannien-samarbetar-om-okat-militart-stod-till-ukraina/* (Hämtad 20.01.2026)

32 Congressional Budget Office (2021). *The U.S Military's Force Structure: A Primer, 2021 Update.*

33 Bundeswehr (u.å.). *Dienststellen. https://www.bundeswehr.de/de/organisation/heer/struktur* (hämtad 25.02.2026).

34 Congressional Budget Office (2021). *The U.S Military's Force Structure: A Primer, 2021 Update.*

35 Military balance plus, IISS. Totalt 313 fördelat på 4 brigader.

36 Bundeswehr (u.å.). *Die erste Bataillonskommandeurin des Heeres ist 100 Tage im Amt. https://www.bundeswehr.de/de/organisation/heer/aktuelles/erste-bataillonskommandeurin-des-heeres-100-tage-im-amt* (Hämtad 24.02.2026)

37 Military balance plus, IISS.

38 Bundeswehr (u.å.). *Artillerielehrbataillon 345. https://www.bundeswehr.de/de/organisation/heer/struktur/10-panzerdivision/artillerielehrbataillon-345* (Hämtad 02.25.2026)

39 Military balance plus, IISS.

40 Chatham House (2025). *NATO Secretary General Mark Rutte – Building A Better NATO https://www.chathamhouse.org/events/all/open-event/nato-secretary-general-mark-rutte-building-better-nato* (Hämtad 25.02.2026).

41 Integrated Air and Missile Defences.

42 Försvarsmakten (2025). *Överväganden om det militära försvarets utformning.* FM2025-17150:8

43 Military balance plus, IISS. Tjeckien, Leopard 2a8

44 Military balance plus, IISS. Norge, Hanwha K9

45 Military balance plus, IISS. Tyskland, cirka 50 system fördelat på 2 divisioner.

46 Beroende på om de är hjulgående eller bandgående.

47 Ottosson. B och Pallin. K (red) et. al. (2024). Western Military Capability in Northern Europe 2023. Part I: National Capabilities, s. 145.

48 Intervju Arméns planeringschef.

49 Försvarets materielverk (2023). *FMV tecknar kontrakt på 48 Archerpjäser*. *https://www.fmv.se/aktuellt--press/aktuella-handelser/fmv-tecknar-kontrakt-pa-48-archerpjaser/?utm_source=chatgpt.com* (Hämtad 12.02.2026)

50 Försvarsmakten (2026). *Årsredovisning för 2025,* s. 166.

51 Försvarsmakten (2023). *Försvarsmaktens årsredovisning för 2022*, s. 14.

52 Intervju Arméns planeringschef.

53 Ibid.

54 Intervju representanter från Fortifikationsverket.

55 Andersson. H och Hammarstedt. A (2024). *Kostnadsökningar och tidsavvikelser i militära infrastrukturprojekt En studie av kostnadsökningar och tidsavvikelser i militära infrastrukturprojekt mellan 2011 och 2021.*

56 Intervju Arméns planeringschef.

57 Intervju Försvarsstabens genomförandeenhet.

58 Henningsson.J m.fl. (2025). *Underlag för förmågeutveckling med vägval i markdomänen- med scenario på Nordkalotten,* s. 4.

59 Intervju Marinens planeringschef.

60 Intervju Försvarsstabens genomförandeenhet.

61 Försvarsmakten (2023). *https://www.forsvarsmakten.se/siteassets/5-organisation/forsta-ubatsflj/forsta-ubatsflottiljen/ubat-typ-sodermanland.pdf* (Hämtad 29.01.2026).

62 Försvarets materielverk (2025). *Årsredovisning för 2024*, s. 43.

63 Försvarsmakten (2023). *https://www.forsvarsmakten.se/siteassets/5-organisation/forsta-ubatsflj/forsta-ubatsflottiljen/ubat-typ-gotland.pdf* (Hämtad 29.01.2026).

64 Försvarsmakten (2021). *Årsredovisning för 2020,* s. 16.

65 Försvarets materielverk (2023). *Årsredovisning för 2022,* s. 23.

66 Försvarsmakten (2023). *Årsredovisning för 2022,* s. 42.

67 Försvarets materielverk (2011). *Årsredovisning för 2010,* s. 46.

68 Saab (2016). *Årsredovisning*, s. 15.

69 Försvarets materielverk (2025). *https://www.fmv.se/aktuellt--press/aktuella-handelser/fmv-tecknar-uppdaterat-kontrakt-for-ubat-typ-a26/* (Hämtad 09.02.2026).

70 Military balance plus, IISS. Sverige, A26.

71 Försvarsmakten (2023). *Minröjningsfartyget Koster* (Hämtad 03.02.2026). *https://www.forsvarsmakten.se/sv/information-och-fakta/materiel-och-teknik/sjo/minrojningsfartyg-koster/#:~:text=Redan%20n%C3%A4r%20de%20byggdes%20p%C3%A5,n%C3%A5gra%20av%20v%C3%A4rldens%20fr%C3%A4msta%20minr%C3%B6jningsfartyg*

72 Försvarsmakten (2003). *Örlogsboken*, s. 38.

73 Försvarsmakten (2019). *Röjdykfartyg Spårö.* (Hämtad 04.02.2026) *https://www.forsvarsmakten.se/sv/information-och-fakta/materiel-och-teknik/sjo/rojdykfartyg-sparo/*

74 Försvarsmakten (2013). *Försvarsmaktens årsredovisning för 2012*, s. 38.

75 Försvarets materielverk (2013). *Försvarets materielverks årsredovisning för 2012*, s. 13.

76 Försvarsmakten (2017). *Försvarsmaktens årsredovisning för 2016*, s. 10.

77 Försvarets materielverk (2019). *Försvarets materielverks årsredovisning 2019*, s. 25.

78 Försvarsmakten (2024). *Försvarsmaktens årsredovisning för 2023,* s. 31.

79 Försvarsmakten (2024). *Försvarsmaktens årsredovisning för 2023,* s. 18.

80 Försvarsmakten (2026). *Försvarsmaktens årsredovisning för 2025,* s. 168.

81 Försvarets materielverk (2025). *Försvarets materielverks årsredovisning för 2024,* s. 31.

82 Varav 5 minröjningsfartyg och 2 röjdykarfartyg.

83 Military balance plus, IISS. Belgien + Nederländerna, rMCM / City-class. Polen, Kormoran II (Project 258). Rumänien, ex-Royal Navy Sandown-class MCMV.

84 Intervju Marinens planeringschef.

85 Försvarsmakten (2025). *Försvarsmaktens årsredovisning för 2024*, s. 40 och 45.

86 Försvarsmakten (2026). *Försvarsmaktens årsredovisning för 2025*, s. 169.

87 Försvarets materielverk (2023). *Försvarets materielverks årsredovisning för 2022,* s. 23.

88 Försvarsmakten (2025), *Försvarsmaktens årsredovisning för 2024*, s. 14.

89 Intervju Marinens planeringschef.

90 Ibid.

91 Intervju Försvarsstabens genomförandeenhet.

92 Intervju Marinen planeringschef.

93 Intervju Försvarsstabens genomförandeenhet.

94 Försvarsmakten (2023). *S 102 B Gulfstream GIV-SP*. *https://www.forsvarsmakten.se/sv/information-och-fakta/materiel-och-teknik/luft/s-102-b/#:~:text=radar%2C%20navigeringsutrustning%20och%20vapensystem,102%20B%20kallas%20ibland%20Korpen* (Hämtad 05.02.2026)

95 Försvarsmakten (1998). *Flygvapen nytt*, s. 20.

96 Regeringskansliet (1999). *Förslag till statsbudget för 2000. Prop. 1999/2000:1, Utgiftsområde 6,* s. 34.

97 Försvarsmakten (2011). *Försvarsmaktens årsredovisning för 2010*, s. 24.

98 Military balance plus, IISS. Frankrike, Archange. Tyskland, PEGASUS samt Australien, MC-55A Peregrine.

99 Ibid.

100 Intervju Flygvapnets planeringschef.

101 Försvarsmakten (2026). *Försvarets materielverks årsredovisning för 2025*, s. 38.

102 Ibid.

103 Försvarets materielverk (2025). *Sverige ansluter till gemensam anskaffning av transportflygplan. https://www.fmv.se/aktuellt--press/aktuella-handelser/sverige-ansluter-till-gemensam-anskaffning-av-nya-transportflygplan/* (Hämtad 26.02.2026)

104 Military balance plus, IISS. *Sweden, procurement, KC-390 Millennium.*

105 Ibid.

106 Ibid.

107 Intervju Försvarsstabens genomförandeenhet.

108 Definierat som: ”Materiel för försörjning med och vård av drivmedel, smörjmedel och bränslen. Objektsbundna satser och annan kringutrustning”. Försvarets materielverk (2020). *Användarhandbok Grund- och förvaltningsdata*, s. 253.

109 Intervju Försvarsstabens stödenhet.

110 Ibid.

111 Regeringskansliet (2025). *Uppdrag till Försvarsmakten att redovisa överväganden och förslag om det militära försvarets utformning.* Fö2025/01386, s. 2-3.

FOI
Totalförsvarets forskningsinstitut
SE-164 90 Stockholm

Tel: +46 8 5550 3000
www.foi.se